

הלכות ערובין פרק ו

א. מי שיצא מן המדינה ערב שבת, והניח מזון שתי סעודות רחוק מן המדינה בתוך התחום, וקבע שביתתו שם אף על פי שחזר למדינה ולן בביתו, נחשב אותו כאלו שבת במקום שהניח בו שתי הסעודות; וזה הוא הנקרא ערובי תחומין.

ב. ויש לו להלך ממקום ערובו, אלפים אמה לכל רוח. לפיכך כשהוא מהלך ממקום ערובו למחר אלפים אמה פנגד המדינה, אינו מהלך במדינה אלא עד סוף מדתו; ואם היתה המדינה מבלעת בתוך מדתו תחשב המדינה כלה כארבע אמות, וישלים מדתו חוצה לה.

ג. כיצד: הרי שהניח את ערובו ברחוק אלה מביתו שבמדינה לרוח מזרח, נמצא מהלך למחר ממקום ערובו אלפים אמה למזרח; ומהלך ממקום ערובו אלפים אמה לרוח מערב אלה שמן הערוב עד ביתו, ואלה אמה מביתו בתוך המדינה, ואינו מהלך במדינה, אלא עד סוף האלה. הנה מביתו עד סוף המדינה פחות מאלה אפלו אמה אחת, שנמצאת מדתו כלה חוץ למדינה תחשב המדינה כלה כארבע אמות, ויהלך חוצה לה תשע מאות ששה ותשעים אמה תשלום האלפים.

ד. לפיכך אם הניח ערובו ברחוק אלפים אמה מביתו שבמדינה, הפסיד את כל המדינה כלה; ונמצא מהלך מביתו עד ערובו אלפים אמה, ומערובו אלפים עד ביתו, ואינו מהלך מביתו במדינה לרוח מערב, אפלו אמה אחת.

ה. המניח את ערובו ברשות היחיד אפלו היתה מדינה גדולה פנינה, ואפלו עיר חרבה, או מערה הראויה לדיוורין מהלך את כלה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח. המניח ערובו בתוך המדינה ששבת בה, לא עשה כלום; ואין מודדין לו ממקום ערובו, אלא הרי הוא כבני המדינה כלן, שיש להן אלפים אמה לכל רוח, חוץ למדינה. וכן אם נתן ערובו במקומות המצטרפין לעיר שמודדין התחום חוץ מהם, הרי זה פנותנו בתוך העיר. נתן ערובו חוץ לתחום, אינו ערוב.

ו. אין מערבין ערובי תחומין, אלא לדבר מצוה כגון שהיה רוצה לילך לבית האבל, או למשתה שלנשואין, או להקביל פני רבו, או חברו שבא מן הדרך, וכיוצא באלו; או מפני היראה כגון שהיה רוצה לברח מן הגוים, או מן הלסטים, וכיוצא בזה. ואם ערב שלא לאחד מכל אלו, אלא לדברי הרשות הרי זה ערוב.

ז. כל שמתתפין בו, מערבין בו ערובי תחומין; וכל שאין מתתתפין בו, אין מערבין בו ערובי תחומין. וכמה שעור ערובי תחומין, מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד; ואם היה לפתן, כדי לאכל בו שתי סעודות: כמו השתוף.

ח. וצריך שיהיה הוא וערובו במקום אחד, כדי שיהיה אפשר לו לאכלו בין השמשות. לפיכך אם נתפון לשבת ברשות הרבים, והניח ערובו ברשות היחיד, או ברשות היחיד, והניח ערובו ברשות הרבים אינו ערוב: שאי אפשר לו להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים בין השמשות, אלא בעברה.

ט. אבל אם נתפון לשבת ברשות היחיד או ברשות הרבים,

וְהֵנִיחַ עֲרוֹבוֹ בְּכַרְמְלִית, אוֹ שְׁנַתְפוֹן לְשֶׁבֶת בְּכַרְמְלִית, וְהֵנִיחַ עֲרוֹבוֹ בְּרִשּׁוֹת הַיְּחִיד אוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים הֲרִי זֶה עֲרוֹב: שְׂבֻשָּׁעַת קִנִּית הָעֲרוֹב שֶׁהוּא בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, מִתֵּר לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס מִכָּל אַחַת מִשְׁתֵּי הָרִשּׁוֹת לְכַרְמְלִית לְדַבֵּר מִצּוֹה שְׂכָל דְּבַר שֶׁהוּא מְדַבְּרִי סוּפְרִים, לֹא גָזְרוּ עָלָיו בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת בְּמָקוֹם מִצּוֹה אוֹ בְּשֻׁעַת הַדַּחֲק.

י. נִתְּנוּ בְּמַגְדֵּל, וְנִעַל וְאָבַד הַמִּפְתָּח אִם יָכוֹל לְהוֹצִיא אוֹ בְּלֹא עֲשִׂית מְלָאכָה, הֲרִי זֶה עֲרוֹב: שְׂאִין אֲסוּר לַעֲשׂוֹת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת בְּמָקוֹם מִצּוֹה, אֲלֹא מְלָאכָה. נִתְּנוּ בְּרֹאשׁ הַקֶּנֶה אוֹ הַקֶּנֶדֶס הַצּוֹמְחִין מִן הָאָרֶץ, אֵינּוּ עֲרוֹב גְּזֵרָה, שְׂמָא יִתְלַשׁ; וְאִם הָיוּ תְלוּשִׁין וְנִעְוָצִין, הֲרִי זֶה עֲרוֹב.

יא. כָּל הַמֵּנִיחַ עֲרוֹבוֹ בְּמָקוֹם, יֵשׁ לוֹ בְּמָקוֹם עֲרוֹבוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. לְפִיכָךְ הַמֵּנִיחַ עֲרוֹבֵי תַּחּוּמִין שְׁלוֹ בְּסוּף הַתַּחּוּם, וְנִתְּגַלְגַּל הָעֲרוֹב וַיֵּצֵא חוּץ לַתַּחּוּם, בְּתוֹךְ שְׁתֵּי אַמּוֹת הֲרִי זֶה עֲרוֹב, וְכֹאֵלּוּ לֹא יֵצֵא מִמְּקוֹמוֹ. וְאִם יֵצֵא חוּץ לְשְׁתֵּי אַמּוֹת אֵינּוּ עֲרוֹב, שֶׁהֲרִי נִעֲשֶׂה חוּץ לַתַּחּוּם: וְהַמֵּנִיחַ עֲרוֹבוֹ חוּץ לַתַּחּוּם אֵינּוּ עֲרוֹב, מִפְּנֵי שְׂאִינּוּ יָכוֹל לְהִגִּיעַ אֶל עֲרוֹבוֹ.

יב. נִתְּגַלְגַּל הָעֲרוֹב וַיֵּצֵא שְׁתֵּי אַמּוֹת חוּץ לַתַּחּוּם, אוֹ אָבַד, אוֹ נִשְׂרַף, אוֹ שֶׁהָיָה תְרוּמָה וְנִטְמָא מִבְּעוֹד יוֹם, אֵינּוּ עֲרוֹב; מִשְׁחָשְׁכָה, הֲרִי זֶה עֲרוֹב: שְׁקִנִּית הָעֲרוֹב, בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת. וְאִם סָפֵק, הֲרִי זֶה עֲרוֹב שְׁסָפֵק הָעֲרוֹב, כָּשֶׁר; לְפִיכָךְ אִם נֶאֱכַל הָעֲרוֹב בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, הֲרִי זֶה עֲרוֹב.

יג. אָמְרוּ לוֹ שְׁנַיִם, צֵא וְעַרְב עָלֵינוּ, אַחַד עַרְב עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם, וְאַחַד עַרְב עָלָיו בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת זֶה שְׂעַרְב עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם, נֶאֱכַל עֲרוֹבוֹ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, וְזֶה שְׂעַרְב עָלָיו בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, נֶאֱכַל עֲרוֹבוֹ מִשְׁחָשְׁכָה שְׁנֵיהֶם קִנּוּ עֲרוֹב: שְׁבִין הַשְּׂמֻשׁוֹת סָפֵק הוּא, וְסָפֵק הָעֲרוֹב כָּשֶׁר. וְאִף עַל פִּי כֵן, סָפֵק חֲשֵׁכָה סָפֵק לֹא חֲשֵׁכָה אֵין מְעַרְבִין עֲרוֹבֵי תַּחּוּמִין, לְכַתְּחֻלָּה; וְאִם עַרְב, הֲרִי זֶה עֲרוֹב.

יד. נָפַל עַל הָעֲרוֹב גֹּל מִבְּעוֹד יוֹם אִם יָכוֹל לְהוֹצִיא אוֹ בְּלֹא עֲשִׂית מְלָאכָה, הֲרִי זֶה כָּשֶׁר, לְפִי שֶׁמִּתֵּר לְהוֹצִיא אוֹ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, שֶׁהוּא שֻׁעַת קִנִּית הָעֲרוֹב; וְאִם נָפַל עָלָיו גֹּל מִשְׁחָשְׁכָה הֲרִי זֶה עֲרוֹב, וְאִף עַל פִּי שְׂאִי אִפְשָׁר לְהוֹצִיא אוֹ אֲלֹא בַּעֲשִׂית מְלָאכָה. סָפֵק מִבְּעוֹד יוֹם נָפַל, אוֹ מִשְׁחָשְׁכָה הֲרִי זֶה כָּשֶׁר, שְׁסָפֵק הָעֲרוֹב כָּשֶׁר.

טו. אָבַל אִם עַרְב בְּתְרוּמָה, שֶׁהִיא סָפֵק טְמֵאָה אֵינּוּ עֲרוֹב, שְׂאִינָה סְעוּדָה רְאוּיָה; וְכֵן אִם הָיוּ לִפְנֵינוּ שְׁתֵּי כִּפּוּרֹת שֶׁלְתְרוּמָה, אַחַת טְהוֹרָה וְאַחַת טְמֵאָה, וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ אִי זֶה הִיא מִשְׁתִּיחָהּ, וְאָמַר עֲרוֹבֵי בְטְהוֹרָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא אֵינּוּ עֲרוֹב, שְׂאִין כָּאֵן סְעוּדָה רְאוּיָה לְאֲכִילָה.

טז. אָמַר כָּכֵר זֶה הַיּוֹם חַל וְלִמְחָר קֹדֶשׁ, וְעַרְב בָּהּ עֲרוֹבוֹ עֲרוֹב, שְׁבִין הַשְּׂמֻשׁוֹת עֲדִין לֹא נִתְקַדְּשָׁה וְדֹאֵי, וְרֹאוּיָה הִיְתָה מִבְּעוֹד יוֹם; אָבַל אִם אָמַר הַיּוֹם קֹדֶשׁ וְלִמְחָר חַל אֵין מְעַרְבִין בָּהּ, שְׂאִינָה רְאוּיָה עַד שֶׁתִּחְשֹׁף. וְכֵן אִם הִפְרִישׁ תְרוּמָה, וְהִתְנָה עָלֶיהָ שֶׁלֹא תִהְיֶה תְרוּמָה עַד שֶׁתִּחְשֹׁף אֵין מְעַרְבִין בָּהּ, שֶׁהֲרִי הִיא טָבֵל כָּל בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, וְצָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַסְעוּדָה רְאוּיָה מִבְּעוֹד יוֹם.

יז. הנותן ערובו בבית הקברות, אינו ערוב לפי שבית הקברות, אסור בהניה, וכיון שרוצה בקיום הערוב שם אחר קניה, הרי נהנה בו; נתנו בבית הפרס הרי זה ערוב, ואפלו היה כוהן, מפני שיכול לכנס שם במגדל הפורח, או שינפח והולך.

יח. רבים שרצו להשתתף בערובי תחומין מקבצין כלן ערובן שתי סעודות לכל אחד ואחד, ומניחין אותו בכלי אחד במקום שירצו. ואם עשה אחד ערוב על ידי כלן צריך לזכות להן על ידי אחר, וצריך להודיעם: שאין מערבין לו לאדם ערובי תחומין אלא לדעתו, שמא אינו רוצה לערב באותה הרוח שרצה זה בה. ואם הודיעו מבעוד יום אף על פי שלא רצה אלא משתחשך, הרי זה ערוב; ואם לא הודיעו עד שחשכה אינו יוצא בו, שאין מערבין משתחשך.

יט. כל הזוכה בערובי חצרות, מזכין על ידו בערובי תחומין; וכל מי שאין מזכין על ידו ערובי חצרות, אין מערבין על ידו ערובי תחומין.

כ. נותן אדם מעה לבעל הבית, כדי שיקח לו בה פת ויערב לו בה ערובי תחומין. אבל אם נתן לחנוני, או לנחתום, ואמר לו, זכה לי במעה זו אינו ערוב; ואם אמר לו, ערב עלי במעה זו הרי זה לוקח בה פת או אכל מן האכלין, ומערב עליו. ואם נתן לו פלי, ואמר לו, תן לי בזה אכל, וזכה לי בו הרי זה לוקח אכל, ומערב עליו בו.

כא. מערב אדם ערובי תחומין על ידי בנו ובתו הקטנים, ועל ידי עבדו ושפחתו הפנעניים, בין מדעתן, בין שלא מדעתן; לפיכך אם ערב עליהן וערבו לעצמן, יוצאין בשלרובן. אבל אינו מערב לא על ידי בנו ובתו הגדולים, ולא על ידי עבדו ושפחתו העבריים, ולא על ידי אשתו אלא מדעתן, ואף על פי שהן אוכלין על שלחנן. ואם ערב עליהן, ושמעו ושתקו ולא מחו יוצאין בערובו; ערב על כל אחד מהן, וערבו הן לעצמן אין לה מחאה גדולה מזו, ויוצאין בערוב עצמן. קטן בן שש שנים או פחות יוצא בערוב אמו, ואין צריך להניח עליו מזון שתי סעודות לעצמו.

כב. הרוצה לשלח ערובו ביד אחר להניחו לו במקום שהוא רוצה לקבע שביתתו שם, הרשות בידו. וכשהוא משלחו, אינו משלחו ביד חרש שוטה וקטן, ולא ביד מי שאינו מודה במצות ערוב; ואם שלח, אינו ערוב. ואם שלחו ביד אחד מאלו הפסולין, להוליכו לאדם כשר, כדי שיוליכו הפשר ויניחו במקום הערוב הרי זה כשר, ואפלו שלחו על הקוף או על הפיל: והוא, שיהיה עומד מרחוק, עד שיראה זה הפסול או הבהמה הגיעו אצל הפשר, שאמר לו להוליך את הערוב. וכן רבים שנשתתפו בערובי תחומין, ורצו לשלח ערובן ביד אחד הרי אלו משלחין.

כג. אחד או רבים שאמרו לאחד, ערב עלינו, וערב עליהן באי זה רוח שרצה הרי זה ערוב ויוצאין בו, שהרי לא יחדו לו רוח. האומר לחברו ערב עלי בתמרים וערב עליו בגרגרות, בגרגרות וערב עליו בתמרים, אמר לו הנח ערובי במגדל והניחו בשוכך, בשוכך והניחו במגדל, בבית והניחו בעליה, בעליה והניחו

בַּבֵּית אֵינוֹ עָרוֹב; אָבֵל אִם אָמַר לוֹ עָרֹב עָלַי סֶתֶם, וְעָרֹב עָלַי
בֵּין בְּתֻמָּרִים בֵּין בְּגִרְגְרוֹת, בֵּין בַּבֵּית בֵּין בְּעֻלְיָה הָרִי זֶה עָרוֹב.

כד. כָּשֶׁם שֶׁמְבָרְכִין עַל עָרוֹבֵי חֲצֵרוֹת וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, כֵּן
מְבָרֵךְ עַל עָרוֹבֵי תְּחוּמִין; וְאוֹמֵר, בְּזֶה הָעָרוֹב יִהְיֶה מִתָּר לִי
לְהֵלֶךְ מִמָּקוֹם זֶה אֶלְפִים אִמָּה לְכָל רוֹחַ. וְאִם הָיָה אֶחָד מְעָרֵב
עַל יְדֵי רַבִּים אוֹמֵר, בְּזֶה הָעָרוֹב יִהְיֶה מִתָּר לְפִלוֹנִי וּפְלוֹנִי, אוֹ
לְבָנִי מִקּוֹם פְּלוֹנִי, אוֹ לְבָנִי עִיר זֹו, לְהֵלֶךְ מִמָּקוֹם זֶה אֶלְפִים
אִמָּה לְכָל רוֹחַ.